

УДК 929.53:050.8”1908/1939”

Іванна ПАПА
(Львів)

**“MIESIĘCZNIK HERALDYCZNY” I “ROCZNIK TOWARZYSTWA HERALDYCZNEGO”
ЯК ДЖЕРЕЛА ДО ВИВЧЕННЯ “ГЕНЕАЛОГІЧНОЇ ВІЙНИ” (1908–1939 pp.)**

“Miesięcznik Heraldyczny” [далі – “МН”] і “Rocznik Towarzystwa Heraldycznego” [Далі “РН”] – періодичні органи Геральдичного товариства, яке діяло спершу у Львові (1906–1931), а згодом – у Варшаві (1932–1939)¹ і ставило своїм завданням розв’язання геральдичних та генеалогічних проблем, пов’язаних з історією Центрально-Східної Європи, зокрема походження князівських родин.

Вперше термін “генеалогічна війна” (*bellum genealogicum*) ввів професор Львівського університету Владислав Семкович. Цим терміном він окреслив гостру дискусію, яка розгорілася на сторінках згаданих періодичних видань. Предметом дискусії було походження князівських родів з династії Гедиміновичів, зокрема гілки Корибутовичів. Дискусія точилася на сторінках “МН” і “РН” найгостріше у 1911–1914 pp., а згодом латентно тривала у міжвоєнний період². Владислав Семкович так узагальнив головну причину дискусії: “... чи вигасла гілка роду Гедиміна, тобто князі Корибутовичі на Федорі, синові Дмитра Корибутовича, внукові Ольгерда Гедиміновича, чи вони далі продовжували процвітати у своїх потомках – князях Збараських і родах, які з них виходили – Вишневецьких, Воронецьких, Порицьких”³. Українська дослідниця Наталя Яковенко виокремлює “познаукову” причину дискусії, яка передбачала не лише встановлення факту походження Федька Несвіцького, а “визнавати зв’язок могутніх князівських відгалужень із домом Рюриковичів і тим самим ствердити безперервність династичної традиції в Україні-Русі (що відповідало б офіційній ідеології Російської імперії), а чи доводити, що цю традицію було перервано”⁴.

“МН” і “РН” – це два спеціалізовані періодичні видання, присвячені спеціальним історичним дисциплінам – геральдиці, генеалогії, сфрагістиці. Ці періодичні видання публікувалися Геральдичним товариством у Львові і згодом у Кракові та Варшаві в період з 1908 по 1939 pp. (з перервами). Зокрема “МН” видавався у 1908–1915 pp. у Львові, а у 1930–1939 pp. – у Варшаві. “РН” видавався у 1908–1913 pp. у Львові, а 1920–1932 pp. у Кракові (за цей період видання тричі змінювало назву: *Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie* (1908–1925), *Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie* (1926–1929), *Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego* (1930–1932)). Причинами таких тривалих перерв були Перша світова війна, а також недостатнє фінансування, що зумовило перенесення Геральдичного Товариства зі Львова до Варшави.

Більшість примірників “МН” знаходиться у відділенні Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника – “Палаці мистецтв ім. Тетяни та Омеляна Антоновичів”, а також вони наявні у бібліотеках Варшави, Кракова, Познані, Торуня, Вроцлава та польській цифровій бібліотеці⁵. Щодо “Rocznika Heraldycznego” – частина примірників знаходиться у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка, а також у бібліотеках Кракова, Варшави, Вроцлава та польських цифрових бібліотеках⁶. “МН” і “РН” мали спільну редакцію, яку очолював спершу Владислав Семкович (1908–1915), а згодом Оскар Галецький (1920–1939). Секретарями редакції, а також Товариства були Людвік П’єршала (1908), Гелена Полячківна (1909–1925), Казимир Соханевич (1925–1930), Єжи Погоновський (1930–1933) та Зигмунт Вдовішевський (1934–1939)⁷. На сторінках “МН” і “РН” друкувалися статті більше 40 дослідників, які походили не лише з Галичини, але й Росії, Австрії, Франції і Швейцарії⁸. На сторінках цих видань можна було знайти дослідження Владислава Семковича, Зигмунта-Люби Радзимінського, князя Юзефа Пузини, Антонія Прохаски, Оскара Галецького, Богдана Барвінського, Казимира Соханевича, Станіслава Дзядулевича, Гелени Полячківни та інших.

У першому номері “МН” було вміщено “Відозву”, в якій редакція окреслила причину його появи, мету, напрямки діяльності⁹. Головними напрямками досліджень визначалися генеалогія, геральдика та сфрагістика. У своїх періодичних виданнях Товариство мало на меті подати високий науковий рівень досліджень, а також об’єднати місцевих та закордонних дослідників у вирішенні окреслених наукових проблем¹⁰. Хоча було виокремлено і конкретні цілі: дослідження походження шляхетських родів і гербів, вивід шляхетства на основі метрик і судових записів, ревізія попередніх досліджень, а також залучення нових джерел, які знаходилися у громадських та приватних архівах, поглиблення досліджень у сфері спеціальних історичних дисциплін, залучення до неї нових дослідників та

зацікавлення ширших суспільних кіл¹¹. Геральдичне Товариство зверталося до архівів, бібліотек (громадських, приватних, церковних і гмінних) з проханням присилати каталоги й інвентарі своїх колекцій, з метою їх опублікування у “МН”. Також редакція наголошувала, що ставить собі за мету продовження дослідження тематики, якій раніше було присвячене видання “Herold Polski” (1879–1906). Було задекларовано доповнення і поглиблення дослідження у сфері сфрагістики, які проводив професор Ягеллонського університету Францішек Пекосінський, один з ініціаторів заснування Геральдичного товариства. Складним було питання фінансування товариства та його видань. Адже кількість членів (близько 200¹²), читачів і передплатників виявилася набагато меншою від очікуваної. Товариство у “Відозві” звернулося до громадськості за фінансовою підтримкою¹³. Джерела фінансування організації становили внески членів, меценатські пожертвування та передплата. Робота редактора і адміністрації була безоплатною. Однак коштів бракувало, а звернення про підтримку до львівських і місцевих громадських інституцій не давали бажаного результату. У 1913 р. з’явилася нагода покращити фінансове становище Товариства – на загальних зборах було запропоновано ввести на сторінках “МН” рубрику “Родина Хроніка” і висвітлювати в ній інформацію про сучасні шляхетські родини¹⁴. Цей крок міг збільшити кількість членів товариства, читачів його видань, а також вирішити поточні фінансові питання. Однак, головний редактор Владіслав Семкович не погодився, бо вважав, що таке рішення може порушити наукові підвалини організації та характер видань. На квітень 1914 р. дефіцит бюджету видань становив 4 тис. крон, тому редакція звернулася по допомогу до читачів¹⁵. У цій публікації було підсумовано шестирічну видавничу діяльність Геральдичного товариства. Проте великої допомоги від громадськості, зокрема заможних верств, не надійшло, тому фінансове становище лише погіршувалося. Варто відзначити, що проблеми з фінансуванням тривали і згодом. Перша світова війна перервала видання періодики. Однак, після її завершення у 1920 р. вдалося відновити видання “RH” (до 1932 р.). Щодо “МН”, то він не видавався після війни аж до 1929 р. і згодом – 1939 р. його видання було перерване початком Другої світової війни. Лише 1988 р. відновлено діяльність Польського геральдичного товариства (далі – ПГТ) у Варшаві. Саме це товариство назвало себе правонаступником довоєнного геральдичного товариства. У 1989 р. ПГТ почало видавати “Biuletyn”, який мав продовжити традицію “МН”, а у 1993 р. відновлено видання “RH”. Редакція встановила певний розподіл публікації досліджень – менші за розміром друкувалися на сторінках “МН”, а обширніші – на сторінках “RH”. Однак, не завжди вдавалося дотримуватися встановлених вимог і тому деякі обширні дослідження вміщали частинами в кількох номерах, або (що стосується “МН”) об’єднували два місяці у одному номері¹⁶. Публікації у згаданих періодичних виданнях дослідниця Іза Міцкевічова поділила на кілька тематичних блоків: бібліографія і рукописні зібрання; джерела геральдичні і генеалогічні; історія шляхетства, питання права і устрою; герби і барви геральдичні; прізвища, родові кличі, придомки і титули князівські; почесні і службові відзнаки; родоводи, генеалогії і монографії родів, нобілітації, гербовники, списки шляхти; сфрагістика і епіграфіка; спогади посмертні; всячина; рецензії¹⁷. Також у “МН” містилася інформація про справи Геральдичного товариства, колонка питань і відповідей. У 1910 р. у “МН” було введено нову рубрику “Dodatek do MN”, який містив однорідний список метрик. З 1913 р. введено рубрику “Kronikę”, в якій висвітлювалася інформація про тогочасний стан розвитку допоміжних історичних дисциплін. Варто відзначити тематичне розмаїття, інформативність та високий науковий рівень публікацій, вміщених у згаданих виданнях, про що наголошував В. Семкович¹⁸. На сторінках “МН” у період з 1911 по 1914 рр. проблемі “генеалогічної війни” було присвячено 12 публікацій. Центральною лінією дискусії у 1911–1912 рр. було питання ідентичності постатей князів Федька Несвіцького і Федора Корибутовича. Якщо так – тоді він і роди, які від нього походять – Гедиміновичі, якщо ні – Рюриковичі. Розпочав дискусію про походження князя Федька Несвіцького польський історик і літератор князь Юзеф Пузина¹⁹. Він розкритикував доробок своїх попередників – Казимира Стадніцького²⁰ та Юзефа Вольфа²¹ і дуже енергійно намагався довести тотожність князів Федора і Івана Несвіцьких з Федором і Іваном Корибутовичами. На статті Ю. Пузини відразу з’явилися відповіді його опонентів Зигмунта Люби Радзимінського²² та Антонія Прохаски²³. Пузина не забарився з відповіддю²⁴. Його опонент – З.-Л. Радзимінський теж не змусив чекати на свою відповідь, в якій підвів підсумки полеміки²⁵. Редакція оголосила на цій статті закриття полеміки, у зв’язку з переходом дискусії на з’ясування особистих питань.

Однак дискусію було поновлено 1913 р., у зв’язку з появою нового джерела – листа вїта з Братуні до Великого магістра Тевтонського ордену від 8 лютого 1432 р. з Волковиськ, в якому повідомлялося про призначену під Луцьком зустріч з королем польським²⁶. Цей лист був опублікований німецьким дослідником Августом Коцебу²⁷ і перекладений польською мовою Ігнацієм Даниловичем²⁸. Спершу вважали, що автором листа був великий князь Свидригайло Ольгердович, однак редакція

видань дослідила архівні матеріали і виявила, що оригінал листа не зберігся, збереглася лише копія, і автором листа був не Свидригайло, а вїт з Братуні. Також редакція виявила ще один лист, написаний Федором Корибутовичем до Свидригайла Ольгердовича²⁹. Пузина, взявши за основу інформацію листа про Корибутовича як старосту подільського, вважав її основним аргументом в дискусії на користь своїх поглядів³⁰. Щоправда, з листом як джерелом був обізнаний і попередник Ю. Пузини – Ю. Вольф. Останній розглядав вживання придомку Корибутович помилкою переписувача, або ж дописом самого А. Коцеби. Відновлюючи дискусію, редакція наголосила, що важливим є не лише питання чи був Корибутовичем Федько Несвіцький, але власне відомі роди (Збараські, Вишневецькі, Воронецькі, Порицькі), які від нього походили³¹.

На цьому етапі дискусії Ю. Пузині вдалося переконати одного з своїх опонентів А. Прохаску³², однак не З.-Л. Радзимінського³³ та В. Семковича³⁴. Геральдичний аспект центральної проблеми дискусії досліджував Казимир Соханевич³⁵. Згодом Оскар Галецький приєднався до позиції Ю. Пузини³⁶. Цей другий етап дискусії відзначився новими підходами та залученням сфрагістичних і геральдичних джерел. Перша світова війна перервала дискусію. Однак, у міжвоєнний період вона і далі продовжувалася. Проте тепер публікації пов'язані з походженням Федька Несвіцького розширили свою географію – зокрема на сторінках віленського журналу “Ateneum Wileńskie” з'явилися статті Яна Якубовського³⁷ та Францішка Равіти-Гавронського³⁸. Семкович у статті “Блиск і вигаснення Корибутовичів” проаналізував хід дискусії і повернувся до ідеї про правильність версії Юзефа Вольфа³⁹. Однак резонансу ця стаття не викликала і гострого обговорення також. Але Ю. Пузина не залишив її без відповіді і красномовно назвав цю відповідь “остатньою”⁴⁰. Після чого на сторінках “МН” висвітлювалися різні аспекти пов'язані з родом Гедиміновичів, однак питання походження Федька Несвіцького вже не було настільки гострим і остаточна позиція у його висвітленні залишилася за Пузиною. До цієї теми окрім Ю. Пузини⁴¹ долучилися Владислав Томкевич⁴², Міхал Пйотровський⁴³, Кароль Четвертинський⁴⁴ та Генрік Ловм'янський⁴⁵. Попри різні погляди на проблему, домінуючою в польській⁴⁶ і українській історіографії⁴⁷ до останнього часу залишалася позиція Ю. Пузини. Нещодавно її переглянув Ян Тенговський, який заявив про руське походження князів Несвіцьких⁴⁸. Українські історики Олег Однороженко⁴⁹ та Станіслав Келембет⁵⁰, а віднедавна і Наталія Яковенко⁵¹ також відкидають версію Ю. Пузини. Однак львівський історик Леонтій Войтович вважає, що “... гіпотез істориків, при відсутності джерел, які могли би їх суттєво підтримати, явно мало, щоби відкинути традицію відомих князівських родин, не кажучи про ті джерела, які дозволяють її підтримати”⁵². Коло замикається і ми знову повертаємося до реалій “генеалогічної війни”.

Українські нумізмати Р. Саввов та О. Погорілець, яким недавно вдалося віднайти подільські монети Коріатовичів, звернули увагу на схожість гербових знаків князя Федора Коріатовича з князями Збараськими⁵³. Ця знахідка може послужити відправною точкою для поновлення дискусії, бо й надалі (після “генеалогічної війни”) проблема походження князя Федька Несвіцького, а отже і князів Збараських, Вишневецьких, Порицьких і Воронецьких залишається дискусійною. Причинами цього є суперечливий характер джерельної інформації, відсутність комплексного аналізу аргументів учасників “генеалогічної війни” та їх послідовників. Тому дослідження цієї запутаної проблеми потребує подальшого продовження.

Одне з найновіших досліджень “МН” і “РН” було здійснене Альфредом Точеком⁵⁴. Він проаналізував згадані видання як вияв наукової багатоманітності та багатокультурності довоєнного Львова. Однак варто відзначити що не було належно оцінена інформативність цих періодичних видань, їх місця у розв'язанні спірних питань генеалогії, геральдики та сфрагістики і зокрема проблеми “генеалогічної війни”, яка залишається актуальною.

Усі дослідники цієї проблеми, починаючи з середини ХХ ст., тією чи іншою мірою зверталися до публікацій у “МН” і “РН”, однак розглядали їх лише вибірково як джерело інформації. Проте для кращого розуміння проблеми “генеалогічної війни” необхідним є комплексний аналіз дискусії на сторінках цієї періодики. Адже, зважаючи на історіографічні традиції кінця ХІХ – початку ХХ ст. – дискусія велася у письмовій публічній формі, що дозволяє прослідкувати не лише розгортання фактографічної аргументації дискутантів, але й зацікавлення проблемою в середовищі тогочасних науковців, гостроти піднятого питання у суспільстві, способів ведення дискусії в тогочасних наукових колах та особистих переконань істориків у поглядах на минуле.

Періодичні видання Геральдичного Товариства потребують скрупульозного аналізу. Публікацій дискутантів показують наскільки тогочасні дослідники наблизилися до розв'язання спірного питання. Позитивними сторонами згаданих періодичних видань як джерел є їхня інформативність, високий науковий рівень, різносторонність поглядів. Саме на сторінках “МН” і “РН” було проаналізовано основні

аргументи наявні на той час, а також усі доступні джерела. Геральдичне товариство пильно стежило за дотриманням наукового рівня публікацій, не отримувало значної матеріальної допомоги від тогочасної місцевої польської аристократії, тому можна стверджувати, що воно було незалежною науковою організацією. Однак є особливості, котрі вимагають критичного ставлення до цих періодичних видань. Усі учасники дискусії були поляками за національністю і мали певне бачення місця Литовсько-Руської держави в історії Польщі, а представників родин Збараських, Вишневецьких, Сангушків вважали співтворцями історії Речі Посполитої. Харизматичність Ю. Пузини була одним з найсильніших його аргументів, а тому у своїх публікаціях він не лише висвітлював певне бачення проблеми, а загострював її своїми оцінками доробку попередників, їх переконань, а іноді навіть образливими закидами в бік опонентів. Рід князів Пузин походив від Рюриковичів, вів свою історію з часів Литовсько-Руської держави, тому в автора були і особисті зацікавлення у вирішенні цих питань.

Відсутність держави у поляків в довоєнному Львові зумовила особливе зацікавлення історією, особливо шляхетськими родами, їх походженням, статусом у суспільстві, володіннями. Таке зацікавлення було значною мірою зумовлене ностальгією за втраченою державою і мрією про її відновлення. Питання походження князя Федька Несвіцького сколихнуло польських істориків і тому, що було дотичним до історії Речі Посполитої, а саме – якщо Збараські, Вишневецькі, Воронецькі, Порицькі таки були Корибутовичами, то вони були родичами польської королівської династії Ягеллонів. Така перспектива не дуже була прийнятна для поляків, бо значною мірою згадані роди були визначальними не лише в історії Речі Посполитої, а й історії українських земель, де вони також залишили помітний слід. Тому участь у вирішенні піднятого у “генеалогічній війні” питання було своєрідним індикатором не лише наукових інтересів дискутантів, але й їхніх національних та особистих переконань.

Таким чином, необхідно розглядати “МН” і “РН” як цінні та інформативні джерела до вивчення досі спірного питання встановлення походження вищезгаданих княжих родів, а також гострої дискусії навколо цього питання, яке увійшло в історію як “генеалогічна війна”. Однак необхідно не забувати про критичний підхід для відрізнення об’єктивних даних від суб’єктивних мотивів авторів.

Примітки:

¹ Szwagrzyk J. Polskie Towarzystwo Heraldyczne // Słownik polskich towarzystw naukowych (далі – SPTN). – Wrocław, 1990. – Т. II. Cz. 1. – S. 176–179; Pudłowski L. Polskie towarzystwo heraldyczne. Zarys dziejów. 1906–1939 // Rocznik Polskiego towarzystwa heraldycznego. – Warszawa, 1993. – Т. 1 (12). – S. 153–172; Toczek A. Lwów – historycy w działalności towarzystw naukowych miasta (1867–1918) // Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. / Red. J. Maternicki, L. Zaskilniak. – Rzeszów, 2007. – Т. 5. – S. 211–239; Historia nauki polskiej / Red. B. Suchodolskiego. – Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź: Zakład narodowy im. Ossolińskich, 1987. – Т. IV. (1863–1918). – Cz. I i II. – S. 349.

² Semkowicz W. Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów // Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie (далі – RH) – 1926. – № 7. – S. 197.

³ Ibid. – S. 197.

⁴ Яковенко Н. М. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Наддніпрянина). – К., 2008. – С. 91.

⁵ Jarowiecki J. Prasa lwowska w latach 1864–1918: Bibliografia. – Kraków, 2002. – S. 27, 261; Miesięcznik Heraldyczny [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wbc.poznan.pl/publication/67791>

⁶ Jarowiecki J., Góra B. Prasa Lwowska w dwudziestoleciu międzywojennym: Próba bibliografii. – Kraków, 1994. – S. 170–171; Jarowiecki J. Prasa lwowska w latach 1864–1918. – S. 93, 358.; Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication?id=55938&from=&dirids=1&tab=1&lp=4&QI>

⁷ Szwagrzyk J. Polskie Towarzystwo Heraldyczne. – S. 176.

⁸ Toczek A. Związki historyków lwowskich z prasą (1860–1918) // Rocznik Historii Prasy Polskiej. – 2001. – Т. IV, z. I (7). – S. 13–14.

⁹ Odezwa! // Miesięcznik Heraldyczny (далі – МН). – 1908. – № 1. – S. 1–2.

¹⁰ Sprawy Towarzystwa // МН – 1911. – № 3–4. – S. 50–53.

¹¹ Redakcja. Nasze cele i zadania // МН. – 1908. – № 1. – S. 2–5.

¹² Szwagrzyk J. Polskie Towarzystwo Heraldyczne. – S. 176.

¹³ Odezwa! // МН. – 1908. – № 1. – S. 2.

¹⁴ Sprawy Towarzystwa // МН. – 1913. – № 1–2. – S. 27–30.

¹⁵ Redakcja: Do naszych Czytelników // МН. – 1914. – № 1–2. – S. 1–3.

¹⁶ МН – 1909 – № 6–7, 8–9; 1910. – № 6–7, 8–9, 10–11.

- ¹⁷ *Mickiewiczowa I.* Bibliografie prac drukowanych w wydawnictwach Polskiego Towarzystwa Heraldycznego (1908–1933) // MH. – 1933. – № 12 – S. 203–214.
- ¹⁸ *Semkowicz W.* Bilans prac Pol. Tow. Heraldycznego w ciągu ubiegłych lat 25-ciu I program tychże na przyszłość. – 1934. – № 1. – S. 1–5.
- ¹⁹ *Puzyna J.* O pochodzeniu kniazia Fed'ka Nieswizkiego // MH. – 1911 – № 1–2. – S. 6–15; № 3–4, S. 43–47; № 5–6, S. 74–82.
- ²⁰ *Stadnicki K.* Bracia Władysława-Jagielli Olgerowicza króla Polski, wielkiego xięcia Litwy. – Lwów: Z drukarni zakładu narod. im. Ossolińskich, 1867. – 416 s.
- ²¹ *Wolff J.* Kniaziowie Litewsko-Ruscy od końca czternastego wieku. – Kraków, 1895. – 698 s.
- ²² *Radziwiński Z. L.* W sprawie pochodzenia Fed'ka Nieswizkiego // MH. – 1911. – № 9–10. – S. 142–150; № 11–12. – S. 182–185.
- ²³ *Prochaska A.* Czy możliwa jest identyczność kniazów Nieswizkich z Korybutowiczami // MH. – 1912. – № 5–6. – S. 88–92.
- ²⁴ *Puzyna J.* W sprawie Fed'ka Nieswizkiego // MH. – 1912. – № 1. – S. 18–26; № 2. – S. 58–65.
- ²⁵ *Radziwiński Z. L.* Jeszcze w sprawie Fedka Nieswizkiego // MH. – 1912. – № 5–6. – S. 93–95.
- ²⁶ Redakcja. Spór o Fedka Nieswizkiego // MH. – № 11–12. – S. 190–191; List wójta z Bratiany do Wielkiego Mistra z 8 lutego r. 1432 // MH. – № 11–12. – S. 191–192.
- ²⁷ *Kotzebue A.* Switrigail. Ein Beitrag zu den Geschichten von Litthauen, Russland, Polen, Preussen. – Leipzig, 1820. – S. 71.
- ²⁸ [*Danilowicz J.*] Skarbec dyplomatów papieskich, cesarskich, królewskich, książęcych i urzędów posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, Rusi Litewskiej i ościennych im krajów służącej / Zebrał. *J. Danilowicz.* – Wilno, 1862. – T. 2. – S. 131. – № 1592.
- ²⁹ *Ibid.* – S. 191.
- ³⁰ *Puzyna J.* Nieco faktów do sprawy Fed'ka Nieswizkiego // MH. – 1913. – № 9–10. – S. 145–151.
- ³¹ Redakcja. Spór o Fedka Nieswizkiego. – S. 190.
- ³² *Prochaska A.* O identyczności ks. Fed'ka Nieswizkiego z Fedorem Korybutowiczem // MH. – 1913. – № 11–12. – S. 192–194.
- ³³ *Radziwiński Z. L.* Itinerarze ks. Fedora Korybutowicza i ks. Fed'ka Nieswizkiego // MH. – 1913. – № 11–12. – S. 194–200.
- ³⁴ *Semkowicz W.* Korybutowicze i Nieswizcy w świetle sfragistyki // MH. – 1913. – № 11–12. – S. 200–204.
- ³⁵ *Sochaniewicz K.* Przyczynek do rozwoju herbu książąt Zbarazkich // MH. – 1914. – № 5–6. – S. 118–120.
- ³⁶ *Halecki O.* Ostatnie lata Swidrygielly i sprawa wołyńska za Kazimierza Jagiellończyka. – Kraków, 1915. – S. 115; *EjUSD.* Z Jana Zamojskiego inwentarza archiwum koronnego // Archiwum Komisji Historycznej. – 1919. – T. 12, cz. II. – S. 201.
- ³⁷ *Jakubowski J.* Czy istnieli kniaziowie Nieswizcy? // Ateneum Wileńskie. – 1923. – № 1. – S. 1–9.
- ³⁸ *Rawita-Gawroński Fr.* Książęta Nieświeccy, Zbarascy i Wiśniowieccy do końca XVI w. // Ateneum Wileńskie. – 1930. – № 7. – S. 111–144.
- ³⁹ *Semkowicz W.* Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów. – S. 197–209.
- ⁴⁰ *Puzyna J.* Korybutowicze Nieswizcy. Moje ostatnie słowo w odpowiedzi prof. Semkowiczowi // MH. – 1930. – № 6. – S. 105–119.
- ⁴¹ *Puzyna J.* Narymunt Gedyminowicz // MH. – 1930. – № 1. – S. 4–6; № 2. – S. 26–28; № 3. – S. 33–38; MH. – 1931. – № 2. – S. 35–38; № 5. – S. 105–111; № 9, S. 193–199; *EjUSD.* Daniło, xs. Turowski, Ostrogski i Chełmski i jego potomstwo // MH. – 1931. – № 11. – S. 251–258; № 12. – S. 269–275; *EjUSD.* W sprawie pochodzenia ks. Oleny Fedkowny Iwanowey Zasławskiej // MH. – 1935. – № 6. – S. 88–91.
- ⁴² *Tomkiewicz W.* Testament Jeremiego Wiśniowieckiego // MH. – 1930. – № 4. – S. 67–77.
- ⁴³ *Piotrowski M.* W sprawie Boblioteki i Archiwum Zamku Wiśniowieckiego // MH. – 1930. – № 7. – 146–147.
- ⁴⁴ *Czetwertyński K.* Olena Fedkówna ks. Zasławska i jej rodzina // MH. – 1935. – № 3. – S. 38–40.
- ⁴⁵ *Łowmiański H.* Wykaz wywodów szlachectwa na Litwie, przeważnie z lat 1773–1799 // MH. – 1939. – № 1. – S. 1–7; № 2. – S. 17–23; № 3. – S. 33–39; № 4. – S. 49–55; № 5. – S. 65–70; № 6. – S. 88–92; № 7–8. – S. 115–118; № 9. – S. 129–131.
- ⁴⁶ *Kuczyński S.* Ziemie czernihowsko-siewirskie pod rządami Litwy // Prace Ukraińskiego instytutu naukowego. – Warszawa: Drukiem Zakładów Graficznych, 1936. – T. 33. – S. 350–351; *Wdowiszewski Z.* Genealogia Jagiellonów. – Warszawa, 1968. – 488 s.; *Wasilewski T.* Pochodzenie i początek kariery domu Czartoryskich // Litwa i jej sąsiedzi od XII do XX wieku: Studia ofiarowane prof. dr. hab. Jerzemu Ochmanskemu w szesćdziesiątą rocznicę urodzin. – Poznań: Wielkopolska Agencja Wydawnicza, 1994. – S. 43–65.
- ⁴⁷ *Яковенко Н. М.* Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. – К., 1998. – С. 91–92; *Войтович Л. В.* Княжа доба на Русі: портрети еліти. – Біла Церква, 2006. – С. 648–650.

⁴⁸ *Tegowski J.* Pochodzenie kniaziów Iwana i Fiodora Nieswickich // *Genealogia. Studia i Materiały Historyczne.* – 1996. – Т. 7. – S. 125–135; *Ejusa.* Jescze o pochodzeniu kniazia Fiodora Nieświckiego // *Genealogia. Studia i Materiały Historyczne.* – 1996. – Т. 8. – S. 87–90.

⁴⁹ *Однороженко О.* Князівська геральдика Волині середини XIV–XVIII ст. – Х., 2008. – С. 74–76.

⁵⁰ *Келембет С. М.* Князі Несвізькі, Збараські та Вишневецькі – Гедиміновичі чи ні? // *Культура народів Причорномор'я: Научний журнал, 2009.* – Вип. № 162. – С. 117; *Він же.* Походження князів Несвізьких, Збараських та Вишневецьких // *Культура народів Причорномор'я: Научний журнал, 2009.* – Вип. № 164. – С. 75.

⁵¹ *Яковенко Н. М.* У пошуку меценатів та патронів (могилянський панегірик 1648 року на честь князя Яреми Вишневецького) // *Наукові записки. Національний університет «Києво-Могилянська Академія».* – К., 2004. – Т. 35. – С. 4–15.

⁵² *Войтович Л. В.* Княжа доба на Русі: портрети еліти. – Біла Церква, 2006. – С. 650.

⁵³ *Погорілець О., Саввов Р.* Про нові знахідки монет Подільського князівства // *НумізMATика і фалеристика.* – 2007. – № 4. – С. 28–31.

⁵⁴ *Toczek A.* Czasopiśmiennictwo historyczne we Lwowie (1867–1918) // *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. / Red. J. Maternicki, L. Zaskilniak.* – Rzeszów, 2005. – Т. 3. – S. 175–198.

Ivanna Papa (Lviv): “Miesięcznik Heraldyczny” i “Rocznik Towarzystwa Heraldycznego” як джерела до вивчення “генеалогічної війни” (1908–1939 pp.)

У статті проаналізовано періодичні органи Геральдичного товариства. “Miesięcznik Heraldyczny” і “Rocznik Towarzystwa Heraldycznego” розглянуто як джерела до вивчення “генеалогічної війни” – дискусії про походження князівських родів з династії Гедиміновичів, зокрема гілки Корибутовичів. Наголошено на тематичному розмаїтті, інформативності та високому науковому рівні публікацій. Виокремлено позитивні і негативні сторони згаданих періодичних видань як джерел.

Ключові слова: Miesięcznik Heraldyczny, Rocznik Towarzystwa Heraldycznego, “генеалогічна війна”.

Ivanna Papa (Lviv): “Miesięcznik Heraldyczny” i “Rocznik Towarzystwa Heraldycznego” as a source for the investigation of the “genealogical war” (1908–1939)

Periodicals of the Heraldry Society are analyzed in these article. “Miesięcznik Heraldyczny” and “Rocznik Towarzystwa Heraldycznego” are described as a source to “genealogical war” – discussion on the genealogy of noble families from the ruling Gedymin dynasty, branch of Korybutovychi, in Grand Duchy of Lithuania. Thematic diversity, informative and high scientific level of publications are admitted as the main issues of the article. The author highlighted positive and negative aspects of these periodicals as historical sources.

Key words: Miesięcznik Heraldyczny, Rocznik Towarzystwa Heraldycznego, “genealogical war”.